

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ Δ' ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΣΙΓΙΛΛΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΖΑΓΟΡΑΣ

Παρά τῷ κ. Κωνσταντίνῳ Πρίγκιπ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀπόκειται περγαμηνή μήκους 0,80 καὶ πλάτος 0,49, περιέχουσα σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Καλλίνικου Δ', ἐκδεδομένον τῇ 21 Μαΐου 1776, ὅπερ μοι ἐδόθη πρὸς μελέτην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρεπιδημοῦντι ἀρχομένου Ἀπριλίου 1909 τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Δημητρίου Σακελλαρίδου. Ἡ περγαμηνή εἶνε διάκοσμος, περιβαλλομένη μὲν ὑπὸ στενῆς ἔξωθεν ἀργυρᾶς ἤσας πεπαικιμένης καὶ ἐτέρας ἔσωθεν χρυσοῦς διανθήμευ, φέρει δὲ ἄνω ἐπὶ πρασίνου ἐδάφους τὸν δικέφαλον ἀετὸν ἐστεμμένον ἐντὸς θυρεοῦ χρυσοῦ κρατουμένου ἑκατέρωθεν ὑπὸ δύο ἀγγέλων. Καὶ ἐν μὲν τῷ ἄνω ἡμίσει τῆς περγαμηνῆς εὐρηται τὸ κείμενον τοῦ πατριαρχικοῦ σιγίλλου μετὰ τῆς ὑπ' αὐτὸ μεγάλης πορφυρᾶς ὑπογραφῆς τοῦ πατριάρχου, εἰτα δ' ἔπεται ἐν τῷ μέσῳ θυρεὸς χρυσοῦς μετὰ πρασίνης ἤσας, κρατούμενος ὑπ' ἀγγέλου, ἔχοντος ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας, καὶ περιλαμβάνων ἐντὸς διὰ μονοκονδυλίας μικροτέρου σχήματος τὰς λέξεις *Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Καλλίνικος*, περιβαλλόμενος δ' ἑκατέρωθεν ὑπὸ χρυσοῦν τετραγώνων θυρεῶν, ἐχόντων κυανοπράσινον τὸ ἔδαφος καὶ φερόντων κεκαλλιγραφημένας ἐκ νέου τὰς λέξεις *Καλλίνικος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως — Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης*. Ἀνωθεν δὲ τοῦ μέσου θυρεοῦ καὶ ἑκατέρωθεν τοῦ ὑπερέχοντος αὐτοῦ ἀγγέλου ἐν μέσῳ δύο μικρῶν ῥόδων εἶνε γεγραμμένοι οἱ ἀριθμοὶ 7384 (ἀπὸ κτίσεως κόσμου) καὶ 1776 (σωτηρίου ἔτους) καὶ κάτωθεν τοῦ θυρεοῦ Ζα 17-76

πα ἴτοι Ζσπδ' 1776. Καὶ κάτωθεν μὲν τοῦ Ζσ ἀναγινώ-
 σκονται αἱ λέξεις ἀπ' ἀδάμ, κάτωθεν δὲ τοῦ 17 αἱ λέξεις
 ἀπὸ χριστοῦ. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀριθμῶν 17-76 σώζονται ἴχνη
 ἀδιαγνώστου σφραγίδος ἐπὶ κακκίνου ἰσπανικοῦ κηροῦ. Εἶτα
 δ' ἔπεται τὸ πλῆθος τῶν ὑπογραφῶν, ὡς δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀνα-
 γνώστης κάτωθεν τοῦ κατωτέρω ἐκδιδομένου κειμένου τοῦ σι-
 γιλίου. Τελευτᾶ δ' ἡ κάτωθεν ἀποστρογγυλουμένη περγαμηνή,
 διὰ τῶνδε· κατέχων ἡμῖος 1776. Δύο μικρὰ ῥόδα εἶνε ἐξωγρα-
 φημένα ἐκατέρωθεν τοῦ ἄνω θυροῦ τοῦ περιέχοντος τὸν δικέ-
 φαλον ἀετὸν, δις δ' ἄνα τρία μεγαλειτέρα ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ
 μίσχου φύσμενα ἐν μέσῳ πολλῶν φύλλων κάτωθεν τῶν δύο τε-
 τραγώνων περὶ τὸ μέσον θυροῦν. Κατὰ δὲ τὰ ἄνω ἄκρα ὀλίγη
 κατωτέρω τῶν μικρῶν ῥόδων εὔρηται δύο ἰσομήκη διάκοσμα
 τετράγωνα, ὧν τὸ μὲν ἐξ ἀριστερῶν τῷ ἀναγινώσκοντι ἐμπερι-
 λαμβάνει μακρὸν Ι ἐν μέσῳ κοσμημάτων χρυσοῦ καὶ πολυχρώ-
 μων, τὸ δὲ ἄλλο σύγκειται μόνον ἐξ ἀνθέων καὶ ἐγκάρπων
 ὁμοίως χρυσοῦ καὶ πολυχρώμων. Τὸ ἀρχικὸν ἐκεῖνο Ι δὲν ἀντ-
 ἀποκρίνεται πράγματι πρὸς τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ σιγιλίου
 Τ, ἀλλὰ προσεκτικῆ παρατήρησις δεικνύει, ὅτι καὶ τοῦτο εἶνε
 μετεσχηματισμένον ἐξ Ι τὸ πρῶτον γραφέντος· εἶνε δὲ καὶ ἡ
 γραφή τῶν πρώτων ἑνδεκα στίχων τοῦ κειμένου, μέχρι δηλα-
 δὴ καὶ τοῦ πρώτου στίχου τοῦ ἐπομένου εἰς τὸ πέρας τῶν δύο
 ἐπιμήκων τετραγώνων κοσμημάτων μεγαλειτέρα, ὅπως ἐπικα-
 λυφθῆ δι' αὐτῆς ἄλλη προγενεστέρα γραφή. Εἶνε κατὰ ταῦτα
 ἡ γραφή τῶν πρώτων τούτων ἑνδεκα στίχων τοῦ σιγιλίου πα-
 λίμψηστος. Ἀλλὰ καὶ περαιτέρω τούτων ἔβαινε ἡ ἀρχαιοτέρα
 γραφή, ἐπιμελέστερον διαξεσθεῖσα, εἰ καὶ ὡς ἴχνη αὐτῆς σώ-
 ζονται καὶ μετὰ τὴν μεγάλην ἐν τῷ μέσῳ πορφυρᾶν ὑπογρα-
 φὴν τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου αἱ λέξεις ἐν ἔτει σωτηρίῳ
 μετὰ τινων κατόπιν ἄλλων ἀμυδροτάτων γραμμάτων. Διαγινώ-
 σκομεν δὲ καὶ καθ' ὅλου ἐν τῇ περγαμηνῇ ἐπάλειψιν χάριν
 τελειοτέρας ἐκκαθαρίσεως τῶν πρότερον γεγραμμένων. Οὕτω τὸ

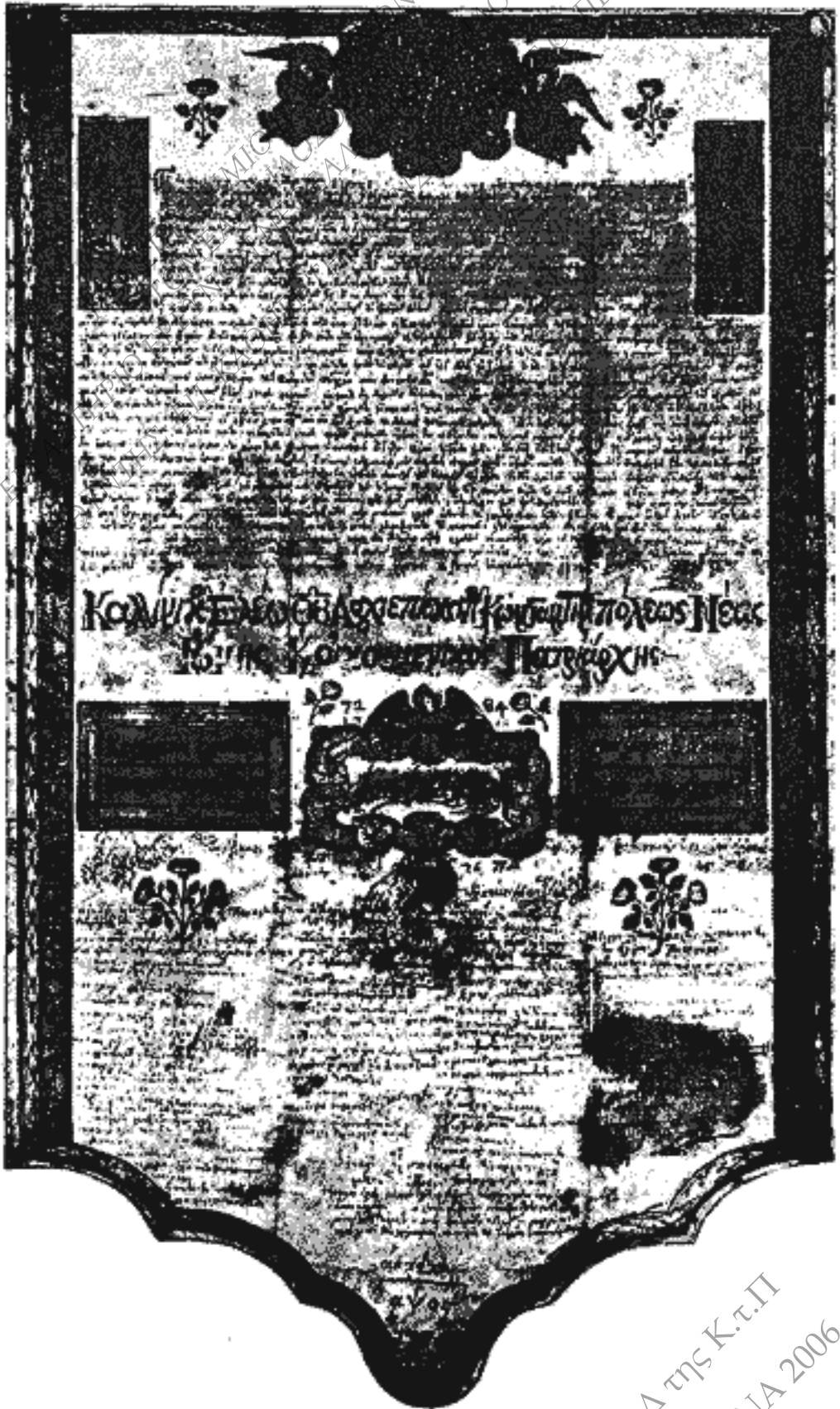
σιγγίλιον τοῦ Καλλινίκου ἐγράφη ἐπ' ἄλλου προτέρου ἀπαλειφθέντος, οὗ λείψανον εἶνα τὸ διάκοσμον ἐν ἀρχῇ Ι, ἐξ οὗ ἤρχιζε τὸ παλαιότερον ἐκεῖνο σιγγίλιον. Ὅπως δὲ δικαιολογηθῆ ἡ διατήρησις αὐτοῦ ὡς ἀπλοῦ δῆθεν κοσμημάτων ἐξωγραφήθη ἀπέναντι αὐτοῦ ἐν τῷ δεξιῷ ἄνω ἄκρῳ τὸ ἀντίστοιχον τετράγωνον κόσμημα.

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ περιγραφὴ τῆς περγαμηνῆς καὶ τῆς διαθέσεως τῶν ἐπ' αὐτῆς κοσμημάτων καὶ κειμένων. Ἄλλὰ χάριν σαφεστεράς ἀντιλήψεως τοῦ ἀναγνώστου διὰ τὸ πολυσύνθετον αὐτῆς ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον νὰ παράσχωμεν ἐν τῇ παρενθέτῳ Πίνακι 4 ἐν σμικρύνσει πανομοιότυπον τῆς περγαμηνῆς ἐκ φωταγραφίας, προθύμως σταλείσης ἡμῖν καθ' ἡμετέραν παράκλησιν ὑπὸ τοῦ κ. Σακελλαρίδου. Οὗτος καὶ ἀντίγραφον τῶν κοσμημάτων καὶ τῶν ὑπογραφῶν τοῦ πατριάρχου ἐν φυσικῷ μεγέθει ἐπὶ διαφανοῦς εἶχεν ἀποστείλει εἰς ἡμᾶς πρότερον, δωρηθὲν ὑφ' ἡμῶν εἰς τὴν Ἱστορικὴν καὶ ἔθνολογικὴν ἔταιρειαν, εἰς ἣν ἐλπίζομεν, ὅτι καὶ τὸ πρωτότυπον θέλει εὐαρεστηθῆ νὰ δωρήσῃ ὁ κάτοχος αὐτῆς κ. Πρίγκος, ἀνήκον εἰς τὰ οἰκογενειακὰ αὐτοῦ κειμήλια.

Ὅπισθεν δὲ τῆς περγαμηνῆς ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ μέσῳ τάδε:

Σιγγίλιον ἦτοι Χρυσόδουλλον τῶν ἐννέκ πουγγίων τῶν ἄσπρων
 X : 4500^{ων} γροσίων τῶν θανεισθέντων τῇ καινῇ τῆς χώρας σωτήρος
 Ἰακωβῆ πρὸς δὲ τὸ πουγγί τὸν καθέκαστον χρόνον παρὰ τοῦ τιμω-
 τᾶτου ἐμπόρου καὶ ἡμετέρου γαμβροῦ παμφιλτάτου κυρίου Ἰωάννου
 Πρίγκου διὰ μισθὸν τοῦ διδασκάλου τῆς σχολῆς καὶ ἐνὸς ἱεροκλήρυ-
 κος ἀξίου καὶ τῶν ἀφιερωθέντων παρ' αὐτοῦ [βιβλίων] ἀξιολόγων κατὰ
 τὸν κατάλογον τῆς βιβλιοθήκης ἦτινι καὶ πολλὰ τῶν ἡμετέρων καὶ
 ἡμεῖς προσεθήκαμεν χειρόγραφα καὶ ἰδιόγραφα καὶ ἄλλα ἀξιόλογα.
 Οἱ περὶ πάντες καὶ ἀβητήσαντες μή . . . τοι ; γένοιτο κυρίου ;

Ὁ πατριάρχης Καλλίνικος.

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΣΙΓΙΛΛΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΛΑΪΝΙΚΟΥ

Ε.Υ.Δ της Κ.Τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ὁμοίως δ' ὀπισθεν κατὰ τὸ κάτω μέρος εὗρηται τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα, γεγραμμένον προφανῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Καλλινίκου·

Σωτήρος ἔτει ἕκτω ἐπὶ ἐβδόμῃ
δεκάδ' ἤσ' προαπῆλθεν ἡδὴ ἐβδόμη,
ἐκκτιοντάς ῥυαῖσα πρὸς τοῖς χιλίοις
εἰκάδ' ἐπὶ τετάρτῃ Γαμηλιῶνας.

Καί τὸ μὲν ἐνταῦθα κατὰ τὸν συνήθη παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι λογίοις τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἀρχαιότροπον καὶ περιφραστικὸν τρόπον δηλούμενον ἔτος εἶνε τὸ 1776, ἡ δὲ ἀρχαῖζουσα ἡμερομηνία εἶνε ἡ 24 Γαμηλιῶνος. Ἀλλὰ, βλέποντες ἐκ τοῦ σιγίλλιου, ὅτι τοῦτο ἐξεδόθη τῇ 21 Μαΐου 1776, τὸν Γαμηλιῶνα τοῦ Καλλινίκου δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὡς τὸν Ἰανουάριον, πρὸς ἕν, ὡς γνωστὸν, ἀντιστοιχεῖ ὁ μὴν οὗτος τῶν ἀρχαίων, ἀλλ' ὡς τὸν Μάιον, καὶ κατὰ ταῦτα ἔχομεν ἐνταῦθα τὴν 24 Μαΐου. Ἐπαναλαμβάνομεν δ' ἐνταῦθα τὴν εὐχὴν, ἣν καὶ ἄλλοτ' ἐξεφράσαμεν, ὅπως μελετηθῆ ποτε τὸ ζήτημα τῆς ἀντιστοιχίας τῶν παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ τοῖς νεωτέροις Ἕλλησιν ἀρχαῖζόντων μηνῶν¹.

Τέλος δὲ κατωτέρω φέρεται τὸ ἐξῆς σημείωμα τοῦ Καλλινίκου· Σιγίλλιον τῆς τιμαλφεστάτης βιβλιοθήκης τῆς Πατρίδος ἡμῶν σωτήρος ζαγορᾶς ἦνι καὶ πολλὰ τῶν ἡμετέρων προσεθήκαμεν ἀξιόλογα καὶ χειρόγραφα καὶ ιδιώχειρα.

Ἔχει δὲ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σιγίλλιον ὡδε·

Τῶν ὄσα διὰ τῆς ἀπείρου σοφίας εἰς τὸ εἶναι παρήχθησαν καὶ τῇ λογικῇ φύσει κατὰ μετοχὴν ἐπεδόθησαν τὸ μέγιστον πάντων καὶ ὑπερέχον τὸ τῆς σοφίας πέφυκε δώρημα, ταύτῃ καὶ γὰρ πρωτίστως | ὁ τῶν ἀπάντων κτίστης κατ' ἐξοχὴν ἐπιτέρπεται καὶ σοφὸς ὀνομάζεται καὶ ὁ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ δημιουργηθεὶς ἄνθρωπος, μακάριος κατὰ τὸν

¹ Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Γ' σ. 326 σημ. 1.

ἐκκλησιαστικὴν προσαγορεύεται· δι' αὐτῆς ὁ μέσῃν χώρῃν ἐπέχων νοῦς, ἐνοπτριζόμενος, τὸν τε ὑπὲρ αὐτὸν κτίστην κατὰ τὴν τοῦ ὄτι, καὶ διότι ἐπίγνωσιν, λατρεῦειν ἐπιείγεται, καὶ τὰ ὑφ' αὐτὸν ἐν μεγε-
 5 μιᾷ τοῦ λόγου μοῖρα εἶναι λαχίζεται. Αὕτη τὰς τῶν προφητῶν σάλ-
 10 πιγκας, αὐτόπτας ὡς εἰπεῖν, τῶν μελλόντων, καὶ καθηγγητὰς τῶν τῷ θεῷ νοῖ κεκρυμμένων ἀπέφηνε, καὶ τοὺς ἀποστόλους, μύστις τε, καὶ μυσταγωγὸς θεοσόφους ἐτελεσιουργήσεν | αὕτη, τὰ βασίλεια· τὰς
 15 δεσποτικὰς τε καὶ ἀριστοκρατίας, καὶ αὐτὰς τὰς ἡγεμονίας καθωραῖ-
 ζουσα, ἐπὶ μέγα δυνάμεις, καὶ δόξης ἡγάγκατο αὕτη νόμους ἀφωρί-
 20 σατο, καὶ τὸν τῆς εὐζωΐας χρόνον ἀνέδειξεν· ἀμέλει οἱ ἄριστοι, καὶ βαθείας αὐλακὸς φρονῶν πλουτοῦντες, καὶ παρὰ τῆς αὐτοσοφίας ἀρ-
 χὴν λαοῦ ἐμπιστευθέντες, μᾶλλον προείλοντο τὴν αὐτῶν ἀρχὴν | φρον-
 25 τιστηρίους τε, καὶ ἀκαδημίας κοσμήσασθαι, ἢ περιφανεῖαις ἐτέραις, ἐξ ὧν, ὡς ἀπὸ πολυχεύμονος πηγῆς, τὸ τῆς σοφίας κλέος μετοχετεύεται·
 30 ἐν αἷς ὡς φοινίξ ὑφίκομος, τὸ γε νῦν ἔχον ἢ Εὐρώπῃ ἀναθάλλουσα ἔειπε, καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος κλέος ἐαυτῇ περιδέδληται, πᾶν εἶδος σο-
 35 φίας τε, καὶ μαθήσεως παγταχόθεν πηγάζουσα. Ἡμῖν δὲ | τοῖς ἀπο-
 γόνοις τῶν σοφῶν τοῖς ἀχουμένοις πάλαι τοῦ Ἑλικωνίου καὶ Πισίρας ὄρεσιν, εἰς τοῦμπαλιν κατεστράφη τὸ πρᾶγμα, καὶ σὺν τῇ ἐλευθερίᾳ
 40 καὶ τὴν τῆς σοφίας λαμπρότητα | μονονουχί! προσπεπλέσμεν, ὥστε οὐ περὶ μικρῶν ἡμῖν εἶναι τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ περὶ τῶν καιρίων, τῶν τῆς εὐσεβείας, φημί, δόγμάτων, τῆς ζώσης, καὶ σωτηρίου φιλοσοφίας, |
 45 καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν πολιτεύεσθαι. Ταῦτα διανοούμενος καὶ ὁ τιμιώτα-
 50 τος ἐν ἐμπόροις Κύριος Ἰωάννης Πρόγκος, μετὰ συνοχῆς καρδίας καὶ
 55 εἰς οἶκτον τῆς τοιαύτης καταστάσεως τοῦ | γένους ἡμῶν διεγειρόμε-
 νος, θεῖα δὲ τινι ἐπιπνοίᾳ κινούμενος καὶ τῇ πρὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀγάπῃ, καὶ τῇ τῶν νέων αὐτῆς προκοπῇ, καὶ ἐπιδόσει, οὐ μόνον τὰ ἀναγκαιότατα τῶν βιβλίων, καὶ τῶν ἐξαιρέτων συγγραφέων, καὶ πα-
 60 τέρων τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας | ἐξαπέστειλε, καὶ βιβλιοθήκην ἰκκ-
 65 νὴν πρὸς χρῆσιν τῶν κατὰ καιροῦς διδασκάλων τοῦ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἑλληνομουσείου, καὶ τῶν μαθητευομένων, καὶ δι' ἐξόδων αὐτοῦ, βιβλιοθήκην, καὶ οἰκίαν λιθίνην ὑποδόμησεν πρὸς φύλαξιν τῶν πεμ-
 70 φθέντων παρ' | αὐτοῦ ἀξιολόγων βιβλίων τῶν εἰς τὸν κατάλογον τῆς βιβλιοθήκης περιεχομένων καὶ καταγεγραμμένων· ἀλλὰ γε καὶ χίλια
 75 πεντακόσια γρόσια¹· πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους αὐτοῦ, Νικόλαον Σχιζαν,

¹ Αἱ λέξεις αὗται ἐγράφησαν, ἴσως ἔπειτα προστεθεῖσαι· ἐν ἀφθέντι κενῷ διὰ ζωηροτέρου μέλανος.

καὶ Νικόλαον Σταματίου, τὸν καὶ πρωτεῖς ἀδελφόν, αὐτοῦ, ἵνα ἀποδώ-
σωσι καὶ δανείσωσιν αὐτὰ μετὰ συμπεφωνημένου τόκου, ἕν' ὅπως ἐκ
τούτου ὁ μισθὸς τοῦ καθηγητοῦ κατ' ἔτος δίδωται, ἕως οὗ ὁ ἥλιος
τὸν ἴδιον διαιτρεῖ κύκλον, καὶ μεριμνῶντας περὶ τῆς ἀσφαλείας, καὶ
βουλευομένους ἰ περὶ τοῦ τοιοῦτου μέρους καὶ προσώπου κοινῇ δια-
σχέσει καὶ γνώμῃ τοῦ τε Παναγιωτάτου Πατριάρχου πρῆγιν Κων-
σταντινουπόλεως κυρίου Καλλινίκου, καὶ τοῦ πανιερώτατου ἀρχιεπι-
σκόπου Δημητριάδος κυρίου Γρηγορίου καὶ παρακλήσει τῶν ἰ προ-
κρίτων γερόντων, καὶ προσετώτων τῆς χώρας Σωτήρος, καὶ λοιπῶν
Χριστιανῶν, ἀπεφασίσθη ἵνα δανεισθῶσι τὰ ἀνωθεν σταλέντα χίλια 10
πεντακόσια¹ εἰς τὸ κοινὸν τῆς χώρας μετὰ συμπεφωνημένου τόκου
πρὸς μισθὸν τοῦ καθηγητοῦ καὶ δὴ δανεισθέντα εἰς τὸ κοινὸν τῆς
χώρας Σωτήρος, ὑπεσχέθησαν οἱ, τε γέροντες καὶ προσετώτες, καὶ οἱ
καρσευεθέντες λοιποὶ Χριστιανοί, καὶ δι' αὐτῶν οἱ εἰς τοὺς ἐξῆς
χρόνους ἐπιγενησόμενοι, καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἕως οὗ ἡ χώρα
σῶζεται, καὶ ἰ μένει, ἰδῶσθαι ἀπαρτρέπτως ὁ διορισθεὶς τόκος τῶν

1500 γροσίων² ἀνὰ πᾶν ἔτος πρὸς μισθὸν τοῦ διδασκάλου τῶν ἐλ-
ληνικῶν μαθημάτων. Τὸν δὴ τοιοῦτον σκοπὸν τοῦ τιμιωτάτου ἐμπό-
ρου κυρ Ἰωάννου Πρίγκου, καὶ τῶν ἐπιτρόπων ἰ αὐτοῦ, καὶ γνώμην,
καὶ ὑπόσχεσιν τῶν τιμιωτάτων γερόντων, καὶ προσετώτων, καὶ λοι-
πῶν χρησίμων Χριστιανῶν, ἐξήτησαν ἵνα καὶ δι' ἡμετέρου πατριαρ-
χικοῦ γράμματος ἐπιβεβαιωθῆ. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα ἐν
ἀγίῳ Πνεύματι, ἰ ἵνα ὁ διορισμὸς οὗτος, καὶ συμφωνία, καὶ ὑπόσχεσις
μένῃ ἀπαράτρεπτος πρὸς σύστασιν τοῦ κοινοφελοῦς τούτου ἔργου
καὶ τιμῆς τῆς πατρίδος ἡμῶν ὅστις δ' ἂν ἦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου 25
ἢ τῆς κοσμικῆς καταστάσεως, ἀρχων, ἢ ἀρχόμενος, τρόφι πανούργου,
ἢ ἐθελοκακία ὑπόουλο, καὶ πάθει, ἢ φθόνῳ ἠτιώμενος, ἢ σατανικῶ,
καὶ δαιμονιώδει μίσει κινούμενος, δοκιμάσῃ ἐμμέσως, ἢ ἀμέσως, κρύ-
δην, ἢ ἀναφανδόν, ἀνατροπῆν τινὰ τούτων τῶν διορισθέντων χρημά-
των ἰ διὰ τὴν ἱεράν ταύτην σχολὴν μηχανήσασθαι ἢ κατὰ τὸ μέρος 30
ἢ κατὰ τὸ ὅλον, ἢ ἄλλην τινὰ ἐπιβουλήν διανοηθεὶς κατὰ τοῦ θεσκε-
πίου τούτου ἔργου, ὁ τοιοῦτος ὡς μὴ τηρῶν ἀπαρχάρακτα, ἀνέπαφα,

¹ Αἱ λέξεις αὗται ἐγράφησαν, ἴσως ἔπειτα προστεθεῖσαι ἐν ἀφεθέντι κανῶν, διὰ
ζωηροτέρου μέλανος.

² Αἱ λέξεις αὗται ἐγράφησαν, ἴσως ἔπειτα προστεθεῖσαι ἐν ἀφεθέντι κανῶν, διὰ
ζωηροτέρου μέλανος.

καὶ ἀδιάσειστα ταῦτα ὡς πολέμιος | καὶ φθορεὺς τῆς κοινῆς ὀφελείας τῆς χώρας ἡμῶν, καὶ ὡς ἀντικείμενος αὐτῇ τῇ παμδασιλεῖ θεῷ, τῷ χορηγῷ τῆς σοφίας, ἔξει τὸν θεὸν μαχόμενον ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ ἐπιτηδεύμασι, καὶ τὸ αἰώνιον ἀνάθεμα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ | καὶ 5 πᾶσας τὰς ἀράς τῶν θεοφόρων πατέρων, τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων, καὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ αὐταδέλφου ἡμῶν ἁγίου Δημητριάδος. Ὁ ῥηθείς ἀρχων κύρ Ἰωάννης Πρίγκος, ἔ|στειλε προσέτι τρεῖς χιλιάδας N: 3000 γρόσια¹ νὰ δοθῶσι διὰ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ κύρ Νικολάου Σταματίου Ἀλθανίτου, τοῦ καὶ πρωτ- 10 ἐξοδέλφου αὐτοῦ, εἰς τὸ κοινὸν τῆς χώρας Σωτήρος Ζαγοράς τῆς πατρίδος αὐ|τοῦ, ἐπὶ τῇ αὐτῇ καὶ ὁμοίᾳ συνθήκῃ καὶ ὑποσχέσει τῶν γερόντων καὶ προκρίτων τῆς χώρας² καὶ ἀπαξαπάντων τῶν Χριστιανῶν, καὶ τῶν ἐπιγεννησομένων³ διὰ νὰ διδεται κατ' ἔτος ὁ τόκος ὁ συμπεφωνημένος |¹ πρὸς μισθὸν ἐνὸς ἱεροκήρυκος, ἀξίου 15 καὶ ἐμπείρου εἰς τὸν εὐαγγελικὸν λόγον, ἕως οὗ ἡ χώρα σώζεται³ καὶ μένει, νὰ κηρύττεται ὁ λόγος τοῦ θεοῦ [εἰς] ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς χώρας² εἰς ὅλας τὰς | Κυριακάς, καὶ ἑορτὰς πρὸς ὄφελος καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν Χριστιανῶν² ὅστις δὲ διασεῖσαι καὶ ταύτην τὴν συμφωνίαν, μὴ ἀναίτιος γένοιτο θεῷ, καὶ ἔχει τὰς ἀράς ὅλων τῶν θεοφόρων 20 πατέρων² καὶ τῆς | ἡμῶν μετριότητος. Ἐπὶ γὰρ τοῦτο ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν σιγίλλιον εἰς μόνιμον καὶ διηνεκὴ τὴν ἀσφάλειαν: # 1778 μαῖου 21. Ἰνδικιῶνος 9^η 2.

Καλλίνικος Ἐλέω θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης:—

Ὁ Δημητριάδος Γρηγόριος ὑπόσχομαι καὶ δι' ἐμοῦ οἱ ἐπιγεννησόμενοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

(Ἐτέρα μονοκονδυλία ἐπισκόπου δυσξύμβλητος).

Οἱ ἱερεῖς καὶ ἐνορίται καὶ προεστώτες τοῦ μεγάλου σωτήρος Χριστοῦ

¹ Αἱ λέξεις αὗται ἐγράφησαν, ἴσως ἐπειτα προστεθεῖσαι ἐν ἀφεθέντι κενῷ, διὰ ζωηροτέρου μέλανος.

² Ἄν συντελεσθῆ τὸ κενὸν τὸ ἀφεθὲν πρὸς δῆλωσιν τοῦ ὀρισθησομένου τόκου, ὃν ἴδε σημειούμενον ἐν τῷ ὁμοίῳ τῆς περγαμηνῆς σημειώματι. Ἴδε ἀνωτέρω σ. 206.

³ Αἱ λέξεις αὗται ἐγράφησαν διὰ ζωηροτέρου μέλανος.

» Ὁ σακελλάριος Πανταζῆς Ἱερεὺς καὶ οἱ λοιποὶ Ἱερεῖς καὶ δι' ἡμῶν οἱ ἐπιγενησόμενοι ὑποσχόμεθα:

- » Κιριαζῆς Κατζαρμεία καὶ τὰ τέκνα μου
- » Ἀλεξάνδρης Γηοργῆς καὶ ἡῖ (= υἱοὶ) τῶν ἡῶν μου
- » Κυριαζὶς με τῶν τῶν αὐτοῦ καὶ ἐγκόνον
- » Κωνσταντῖνος Πέτρου καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν μου
- » Ῥήγας Νικολάου καὶ ἡῖ τὸν ἡῶν μου
- » Χ' Κωνσταντῆς Νικολάου καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν μου
- » Ῥήγας Χατζῆ Κωνσταντῆ μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου
- » Πανταζὺς Ἰω' καὶ τοῦτος (;) σεμουσαρίου (;)
- » Ἀλεξάνδρης Βόλιτι καὶ ἡῖ τὸν ἰόν μου:
- » Εὐστάθιος Κριτικὸς ὁμοίως μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου:—
- » Κωνσταντῆς Γκίκα καὶ τὰ τέκνα τὸν τέκνον μου.
- » Χ': Ρίγας καὶ τέκνα καὶ δισέγκονα καὶ ἀδελφοὶ του.
- » Δημήτρις Κριτικὸς καὶ τὰ πεδία τῶν πεδίων μου.
- » Παναγιώτις Γιατρίνας καὶ Πανταζεῖς
- » Ἀλεξαντρὶς Κόσιδας καὶ Δημήτρις Κόρμου.
- » Κωνσταντῆς Κασαδέτης.
- » Ἀντονίς καὶ Γεώργις Χαλκιά καὶ δισέγκονα
- » Γηοργῆς τοῦ Λιά καὶ τὰ τρησεγγονα μου.
- » Αντριαννης.
- » Κωνσταντῆς καὶ Ἀντονίς Ἀγοραστει
- » Ἀποστόλις Καπράδης

Οἱ Ἱερεῖς καὶ γέροντες τοῦ Ἁγίου Γεωργίου

» Παῖσιος ἀρχιμανδρίτης καὶ Νικόλαος Ἱερεὺς καὶ οἱ λοιποὶ καὶ οἱ ἐπιγενησόμενοι ὑποσχόμεθα.

- » Φίλιππος Τζημπανίκου καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν του εἰς γενεὰς γενεῶν
- » Ἰωάννης Κασαδέτης καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ
- » Γεώργιος παπᾶ Ἰωάννου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν
- » Νικόλαος τοῦ Σταμάτι Ἀλθανιτι καὶ ἐγγονα καὶ δισέγγονα
- » Δημήτρις Τζημπανήκου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ
- » Γιάννης Νηκολήτζου καὶ τὰ δισέγγονα αὐτοῦ.
- » Γιάννης Παπαγεωργῆς, καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων του.
- » Γεώργιος τοῦ Πέτρου Ἱατροῦ
- » Ἀντόνης καὶ Γεώργιος Χουρμού
- » Θεωρίης Κερασιότι

» Ἀποστόλης Πρήγκου καὶ τὸ γένος αὐτοῦ

» Νικολὸς Δημητρίου Καλαφῆ

† Ὁ πρῶτον Κοριτζῆς Μελέτιος

» Οἱ ἱερεῖς καὶ προεστώτες τῆς ἁγίας Κυριακῆς.

» Λεονάρδος ἱερεὺς καὶ οἱ λοιποὶ καὶ οἱ εἰς τὸ ἔξης ὑποσχόμεθα.

» Δῆμος Τζημπανίκου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ.

Νηκόλας Φρανίμου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ.

» Χ. Γιωργι καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ.

» Χ. Χοριάκος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ.

» Χ. ν πατρινοκόλαος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ

» Παπαπαναγιῶτου Σιφερογλου

» Δημητρὶς Παζιζηνο(;) καὶ τὰ τέκνα

» Γιάνης του Νικολα καὶ τὰ τέκνα

» Νικολὸς Μολάρας καὶ τὰ τέκνα

» γ Γιάνης Νιχορήτις:

» κ Κονστα Χ: ἀποστόλη

» γ Γιάνης βαινέας(;) :

» Δημητρὶ βουργκρι καὶ τὰ τέκνα

» Γεώργιος Κανελίς.

» Νικολὸς Στροπλου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ

Οἱ ἱερεῖς καὶ προεστώτες τῆς πλησιοχώρου χώρας Πορί.

Πρωτοσύγγελος Γρηγόριος καὶ Γεώργιος ἱερεὺς, καὶ οἱ λοιποὶ ἱε-
ρεῖς, καὶ δι' ἡμῶν οἱ ἐπιγεννησόμενοι ὑποσχόμεθα

» Ἰωάννης Καρμήρη

» Χατζῆ Στεφανῆς

» Ἀλεξανδρῆς Σκιντηράνη.

» Γιάνης Δημητρίου Ἀχμέτη.

» Χατζῆ Παναγιώτης

» Δημήτρης Γεωργάκη

καὶ οἱ λοιπὸν τῆς χώρας μας, καὶ οἱ υἱὸν τὸν ἴδον μας ὑποσχόμεθα.

Οἱ ἱερεῖς καὶ ἐνορίται καὶ προεστώτες τῆς ἁγίας Παρασκευῆς

» Δημήτριος ἱερεὺς καὶ οἱ λοιποὶ ὑπόσχόμεθα.

» Ἰωάννης Τζουκλακῆς καὶ ἅοι των ἡῶν του

- » Κηριαζῆς πατῆρ Ἀλεξανδρῆς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δημήτριος.
- » Χ'. Ἀλεξανδρῆς καὶ ἦοι τὸν ἦόν μου
- » Παναγιωτῆς Μουραήτης καὶ τὰ τέκνα αὐτὸν
- » Δημήτρις Μοραήτη καὶ τέκνα τεκνόν μου αὐτὸν
- » Σταματίς τοῦ Ἀπόστολι
- » Κοστίντις Μπαρσάκου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ
- » Νύκος Παπᾶ Βέργο
- » Ἀλεξανδρῆς Κουτρομηλήτης
- » Νηκολῶς Λάσκου
- » Νηκολῶς Τζουκανοπωλῶς :-
- » Νηκολῶς Μπῶκα.

Τὸ σιγίλλιον τοῦτο τοῦ Καλλινίκου παρέχει ἀξίαν λόγου συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς σχολῆς καὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς. Πρόκειται δὲ κυρίως ἐν αὐτῇ περὶ τῶν χρηματικῶν δωρεῶν τοῦ φιλομούσου Ἰωάννου Πρίγκου, ὅστις, ἐν Ὀλλανδίᾳ ἐμπορευόμενος, ἐδώρησε χίλια μὲν καὶ πεντακόσια γρόσια, ὧν δανειζομένων ὁ τόκος προωρίζετο εἰς συντήρησιν τοῦ διδασκάλου τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων ἐν τῷ κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ Σωτήρος Ζαγοράς σχολείῳ τῆς κωμοπόλεως, καλουμένῳ Ἑλληνομουσεῖο¹, τριεχίλια δὲ γρόσια χάριν ὁμοίως διαθέσεως ὑπὲρ διατηρήσεως ἱεροκήρυκος ἐκ τῶν ἐτησίων τόκων τοῦ κεφαλαίου τούτου. Καὶ φαίνονται μὲν μικραὶ αἱ δωρεαὶ αὗται ἕνεκα τῆς μικρᾶς σημερινῆς ἀξίας τοῦ γροσίου, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι τελευτῶντος τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος, περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθα, ἡ ἀξία τοῦ γροσίου ἀνῆρχετο περίπου εἰς δύο φράγκα καὶ ἐξήκοντα ἐκάτοστά², πολὺ δὲ μεγαλειότερος ἢ σήμερον ἦτο καὶ ὁ τόκος τῶν χρημάτων. Καὶ πράγματι ἐκ τοῦ σημειώματος τοῦ γεγραμμένου ὀπισθεν τοῦ σιγίλ-

¹ Ἴδε ἀνωτέρω σ. 208, 31. Ἐπιθ. καὶ κατωτέρω σ. 214 κ. ε.

² Σκαρλάτου Βυζαντίου Κωνσταντινούπολις ἡ περιγραφή (τοπογραφικῆ, ἀρχαιολογικῆ καὶ ἱστορικῆ) τῆς περιωνύμου ταύτης μεγαλοπόλεως. Ἀθήνησ. 1869. Τόμ. Γ' σ. 252. Πρβλ. Δ. Κ. Γόσποτου Γ' καὶ γεωργοὶ τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν. Ἐν Βόλῳ 1912 σ. 152.

λίου καὶ ἀνωτέρω¹ παρατεθέντος βλέπομεν, ὅτι τὰ τρισχλῖα γρόσια ἐδανείσθησαν εἰς αὐτὸ τὸ κοινὸν Ζαγοράς ἐπὶ ἐτησίῳ τόκῳ πρὸς ἡὸ τὸ πούγγι τὸν καθέκαστον χρόνον. Πλειότερα δὲ τινα βεβαίως θὰ διδαχθῶμεν περὶ τοῦ δωρητοῦ Ἰωάννου Πρίγκου, ὅταν μελετηθῶσιν αἱ ἐξ Ἀμστελοδάμου ἐπιστολαὶ αὐτοῦ καὶ σημειώσεις αἱ σωζόμεναι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ζαγοράς². Τοῦτο δ' εἶνε ὀψωδῆπότε γνωστὸν, ὅτι ὁ φιλόπατρις ἐκεῖνος ἀνὴρ, πλουτήσας ἐν τῇ ξένη, ἐπανῆλθεν ἔπειτα πενηκοντούτης καὶ ἐγκατεστάθη ἐν τῇ πατρίῳ κωμοπόλει³. Ὡς δὲ βλέπομεν ἐκ τοῦ σιγιλλίου, ἐπίτροποι μὲν τοῦ Πρίγκου ἐν Ζαγορᾷ ὑπῆρξαν ὁ πρωτεξάδελφος αὐτοῦ Νικόλαος Σταματίου Ἀλεξανίτης καὶ ὁ Νικόλαος Σχιζας⁴, κοινῇ δὲ γνώμῃ τοῦ πρώην πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Καλλινίκου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου, ἀρχιεπισκόπου Δημητριάδος, τὰ ποσὰ ἐκεῖνα ἐδανείσθησαν εἰς τὸ κοινὸν τῆς Ζαγοράς, οὐ οἱ ἱερεῖς, προεστῶτες καὶ ἐνορίται ἠγγυήθησαν διὰ τῶν κάτωθεν τοῦ πατριαρχικοῦ σιγιλλίου ὑπογραφῶν αὐτῶν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀναληφθεισῶν ὑποχρεώσεων.

Καὶ τὸ μὲν σχολεῖον τῆς Ζαγοράς, ὑπὲρ οὗ ἡ ἐν ἔτει 1776 δωρεὰ τοῦ Πρίγκου, εἶχεν ἰδρυθῆ τοῦλάχιστον τῷ 1713, καὶ πρῶτος ἐν αὐτῷ ἐδίδαξε τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, διδαχθεὶς αὐτὴν ἐν Ἀθήναις, ἱερομόναχος τις ἐκ Βόλου, ὁ Ζαχαρίας Παπαγιαννόπουλος⁵. Μετ' αὐτὸν δ' ἐδίδαξε Κωνσταντῖνος ὁ ἐπικλη-

¹ Ἴδε ἀνωτέρω σ. 206.

² Νέου Ἑλληνομνημῶνος Τόμ. ΙΑ' σ. 310 ἀρ. 108 καὶ 110.

³ Νικόλαου Γεωργιάδου Θεσσαλία. Ἐκδ. β'. Ἐν Βόλῳ. 1894 σ. 140.

⁴ Ὅτι ὁ Δημητριάδος Γρηγόριος ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Καλλινίκου βλέπομεν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ σιγιλλίου. Ἴδε ἀνωτέρω σ. 210, 6. Πρὸς. Κούμα Ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. Ἐν Βιέννῃ. 1838. Τόμ. Ι' σ. 399. Χάριν δ' αὐτοῦ ἀποσπάσας τὴν ἐπισκοπὴν Δημητριάδος ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Λαρίσης ὁ Καλλίνικος ὡς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀνέδειξεν ἀρχιεπισκοπὴν τῷ 1757. Ἴδε Κούμα ἐνὸ' ἀν.—Μ. Γεωργίου Πατριαρχικὸν πίνακας σ. 649.

⁵ Ἴδε ἀνωτέρω σ. 208, 30.

⁶ Ματθαίου Παρανίκα Σχεδίασμα περὶ τῆς ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει κατα-

θείς λογιώτατος¹ καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ὁ ἐκ Ζαγοράς Ῥαφαὴλ μοναχός, παρ' ᾧ ἐμαθήτευσεν ὁ ἔπειτα πατριάρχης Καλλίνικος². Ἄλλος δὲ διδάσκαλος τῆς Ζαγοράς, ἐν ἀγνώστῳ χρόνῳ διδάσκων τὴν ἑλληνικὴν, ὑπῆρξε Φώτιός τις³.

Ἄλλὰ πλὴν τῶν προμνημονευθειῶν δωρεῶν τοῦ Πρίγκου ἢ Ζαγορά καὶ ἄλλην ὤφειλεν εἰς αὐτὸν προγενεστέραν εὐεργεσίαν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἀνά χειρας σιγίλλιου, τὴν ἔδρυσιν βιβλιοθήκης, περιεχοῦσης τὰ ἀναγκαϊότατα τῶν βιβλίων καὶ τῶν ἐξαιρέτων συγγραφέων καὶ πατέρων τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ τὴν δι' ἐξόδων αὐτοῦ οἰκοδόμησιν βιβλιοθήκης καὶ οἰκίας λιθίνης πρὸς φύλαξιν τῶν πεμφθέντων παρ' αὐτοῦ ἀξιολόγων βιβλίων τῶν εἰς τὸν κατάλογον τῆς βιβλιοθήκης περιεχομένων καὶ καταγεγραμμένων⁴. Τῆς βιβλιοθήκης ταύτης, συληθείσης σὺν τῷ χρόνῳ, ὀλίγα νῦν σώζονται λείψανα ἐν ἐτοιμορρόπῳ οἰκίσκῳ⁵. Ἄλλ' ἢ Ζαγορὰ ἔσχε τὴν εὐτυχίαν νὰ τύχῃ τῆς δωρεᾶς τῶν ἐντύπων βιβλίων καὶ χειρογράφων τοῦ Καλλινίκου τῶν μέχρι καὶ τοῦ νῦν ἀποκειμένων ἐν τῷ ἑλληνικῷ σχολείῳ⁶. Ἄλλὰ καὶ τῶν βιβλίων τούτων ἔνια φαίνονται διαρπαγέντα. Διὸ δὲν εἶνε ἄπορον, ἂν μεταξὺ τῶν βι-

στάσεως τῶν γραμμάτων. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1867 σ. 87. Ἠρβλ. Θ. Ν. Φιλαδελφείως ἑ' Ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἐφραίμ καὶ ἄλλων διδασκάλων τῶν ἐπὶ τοῦ Πηλίου ἰδίᾳ σχολείων κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα ἐν Ἐπετηρίδι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρισίου Ἔτ. Β' (1901) σ. 195. Ἄλλὰ σημειωτέον, ὅτι ὁ κ. Δ. Κ. Τσόποτος ἐνθ' ἄν. σ. 164 ἀναφέρει τὰ σχολεῖα τῆς Ζαγοράς ἀπὸ τοῦ 1702.

¹ Νικ. Μάγνητος Περιήγησις ἢ τοπογραφία Θεσσαλίας σ. 64, 86.

² Παρανίκα Σχεδιασμ. σ. 87. Παρ' αὐτῷ ἐν σ. 88 ἴδε τοὺς διδάξαντας ἐν Ζαγορᾷ μετὰ τὸν Ῥαφαήλ.

³ Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. ΙΑ' σ. 306 ἀρ. 30.

⁴ Ἴδε ἀνωτέρω σ. 208, 88.

⁵ Νικ. Μάγνητος ἐνθ' ἄν. σ. 86.—Γεωργιάδου Θεσσαλία ἐνθ' ἄν. σ. 140.

⁶ Ἴδε τὸ ὅπισθεν τοῦ σιγίλλιου σημείωμα ἀνωτέρω σ. 207 καὶ Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. ΙΑ' σ. 308 κ. ε.

ελίων τῆς βιβλιοθήκης Μηλεῶν τοῦ Πηλίου¹ εὐρίσκομεν ὑπ' ἀρ. 445 καὶ 446 δύο ἀντίτυπα τῆς Ῥαντισμοῦ στηλιτεύσεως, ἀνήκοντά ποτε εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Καλλινίκου, ἅτε φέροντα βιβλίον ὑπομνήματα καὶ διορθώματα αὐτοῦ κατὰ σημείωμα σταλὲν τῇ 29 Ἰουλίου 1907 ὑπὸ τῶν ἐν Μηλείαις κ. κ. Ῥήγα Ν. Καμηλάρη καὶ Ἀργυρίου Ν. Γάικα εἰς τὸν κ. Σακελλαρίδην, προθύμως παρχωρήσαντά μοι τὰ ἐξῆς δύο τοιούτων σημειωμάτων πιστὰ ἀντίγραφα, γενόμενα ὑπὸ τῶν δύο εἰρημένων κατοικῶν Μηλεῶν. Εὐρηγνται δὲ ταῦτα ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ ὑπ' ἀρ. 445 ἀντιτύπου τοῦ βιβλίου τοῦ ἐπιγραφόμενου «Βιβλίον καλούμενον Ῥαντισμοῦ στηλιτεύσεις» καὶ ἐκδοθέντος ἐπιστάσις Σεραφεῖμ τοῦ Πισσιδαίου ἐν Λειψίᾳ τῇ 1758.

Τοῦτο τὸ κακόσχολον βιβλίον τὴν ἐκκλησίαν ἐτάραξεν· τοῦτο τὴν Σύνοδον ἐδίωξε καὶ ἐξώρισε, τοῦτο τοὺς διδασκάλους ἐφυγάδευσε, τοῦτο τὸ Σχολεῖον καὶ τοὺς μαθητὰς ἐσκόρπισε, τοῦτο τοὺς μὴ δεχθέντας ἐπέδευσε, τοῦτο τοὺς καταλαλήσαντας διαφόρους ἐτυράννησε, τοῦτο μέγα σκάνδαλον εἰς τὸ τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα ἐγένετο. τοῦτο μέσον πατρός καὶ υἱοῦ, ἀνδρός καὶ γυναικὸς διχόνοιαν εἰσήγαγε, τοῦτο τέλος καὶ ἡμᾶς δηλητήριον φάρμακον ἐκέρασε, καὶ ὑπερορίας τριπλασίους ἐπήνεγκεν, ἀνθ' ὧν ἀνάθεμα τρις καὶ τῷ πανήσαντι μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Ἰσιδώρου καὶ ὑπογραφῆς Κυριλλου. Ἐὰ δὲ μετὰ ταῦτα τοῦ Ἐφέσου Μάρκου κεφάλαια καὶ Νικήτα Βυζαντίου ὡς ἅγια καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ δεκτὰ δεχόμεθα, καὶ αἰωνία ἢ μνήμη τρις τοῖς πονήσαι λέγομεν.

Κωνσταντινουπόλεως Καλλίνικος.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ, ἂν δὲν εἶχε τὴν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοῦ τοῦ Κύκκου εἰς τὴν ἀρχὴν, καὶ εἰς τὸ τέλος τὰ θεολογικὰ κεφ^α Μάρκου τοῦ Ἐφέσου καὶ Νικήτα τοῦ Βυζαντίου, ἔπρεπε νὰ κατακαῖ, καὶ ῥιπθῇ εἰς τὴν θάλασσαν ὡς βλάσφημον καὶ αἰρετικόν, καὶ ἀπὸ τῆς

¹ Ἴδε περὶ τῆς βιβλιοθήκης ταύτης Ἄθ. Παπαδόπουλον Ἰεραμέα ἐν Ἐπατηρίδι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσῶδ Ἔτ. Ε' (1908) σ. 21.

Ἄγιος τοῦ Χ^ο Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀναθεματισθὲν μετὰ τῶν δεχομένων καὶ συνιστῶντων αὐτὸ. Ὅθεν φεβγε αὐτὸ, ὡς τὸν δράκοντα, καὶ νοητὸν ὄφιν, ἵνα μὴ μετ' αὐτὸ εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως αἰωνίως κατακαῆς.

Κωνσταντινουπόλεως Καλλίνικος.

Ἐν τοῖς σημειώμασι τούτοις βλέπομεν τὸν Καλλνίκον, οὗ τὸ κοσμικὸν ὄνομα ἦτο Κωνσταντῖνος καὶ τὸ οἰκογενειακὸν Χατζῆ Δημητρίου Μαυρικίου¹, ὑπογραφόμενον Κωνσταντινουπόλεως, καίπερ πιθανῶς γράφοντα αὐτὰ καθ' ὃν χρόνον διέτριβεν ἐν Ζαγορά. Εἶνε δηλαδὴ ἡ γνωστὸν, ὅτι ὁ Καλλνίκος ὀλίγους μόνον μῆνας, ἀπὸ τῆς 16 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 27 Ἰουλίου 1757, ἐπατριάρχευσεν, ἀναρρηθεὶς εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Προϊλάβου, ἐπαύθη δὲ τότε κατηγορηθεὶς ὡς αἰρετικὸς διότι «ἤθελῆσε νὰ ὀμιλήσῃ περὶ προσδιορισμοῦ τῶν ἡμερῶν τῆς νηστείας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἢ μᾶλλον διότι κατεδίωξεν αὐτὸν ὁ εἰς τὸν προκάτοχον τοῦ Καλλνίκου προσκείμενος βάνουος ὄχλος τῆς Κωνσταντινουπόλεως²». Καθαιρεθεὶς δ' ἐξωρίσθη εἰς τὸ Σινᾶ, καὶ μόλις τῷ 1762 συνοδικῶς ἀθωωθείς ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ διαμείνῃ ἐν Ζαγορά παρὰ τῷ ἀδελφῷ Γρηγορίῳ, καρπούμενος τὰς εἰς τὸ πατριαρχικὸν ταμεῖον ἐνιαυσίους δόσεις τῶν ἀρχιεπισκόπων Δημητριάδος καὶ Κασσανδρείας, ἕως τέλος μετὰ μακρὰν διατριβὴν ἐν τῇ γενετείρᾳ, ὅπου διέτριψε περὶ τὴν συγγραφὴν πλείστων ἔσων βιβλίων, ἀποκειμένων ἀνεκδότων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Ζαγοράς³, ἀπέθανε τῷ 1792 ἐν λίαν προκεχωρημένῃ ἡλικίᾳ⁴. Ὡς δ' ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἔκδοθεῖσι σημειώμασιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν

¹ Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. ΙΑ' σ. 305 ἀρ. 23, σ. 306 ἀρ. 27.

² Ἀθανασίου Ὑψηλάντου Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1870 σ. 376.—Κούμα ἐνθ' ἀν. 399.—Μαθῶ Κιτάλογος ἱστορικός... πατριαρχῶν. Ἐκδ. β'. Ἐν Ἀθήναις. 1894 σ. 153, 319 κ. ἑ.

³ Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. ΙΑ' σ. 304 κ. ἑ.

⁴ Μ. Γεδεῶν Πατριαρχικὸν πένταχος σ. 648.

δωρεῶν τοῦ Πρίγκου σιγιλλίῳ βλέπομεν αὐτὸν ἐξακολουθοῦντα καὶ πολλὸν χρόνον μετὰ τὴν καθαίρεσιν νὰ φέρῃ τὴν προσω-
μίαν πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ οὕτως ὑπογραφόμε-
νον, καὶ μόνον ἐν αὐτῷ τῷ κειμένῳ τοῦ σιγιλλίου γίνεται μνεῖα
αὐτοῦ ὡς *Παναγιωτάτου Πατριάρχου πρώην Κωνσταντινου-
πόλεως κυρίου Καλλινίκου*¹.

Τέλος ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀνωτέρω σιγιλλίου,
ἐν ᾧ τὰ περὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Πρίγκου χάριν τῆς ἐν Ζαγοράᾳ
σχολῆς, ἐκδίδομεν ἐνταῦθα καὶ χρυσόβουλλον τοῦ ἡγεμόνος
Μολδοβλαχίας Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μουρούζη, ἐκδοθὲν μὲν
τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1782, ἀντιγραφὲν δὲ φροντίδι τοῦ κ. Σα-
κελλαρίδου ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου γενομένου
παλαιοῦ ἀντιγράφου. Ἀναφέρεται δὲ τοῦτο εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ εἰ-
ρημένου ἡγεμόνος εἰς τὴν σχολὴν τῆς Ζαγοράς ἐτησίαν χορη-
γίαν διακοσίων πενήκοντα γροσίων, καὶ ἔχει ὧδε·

Χρυσόβουλλον αὐθεντικὸν τοῦ Ἐψηλοτάτου ἡγεμόνος πάσης Μολ-
δοβλαχίας κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μουρούζη Βοεβόδα, διορί-
ζον διδοσθαι κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ βάμματος τῇ σχολῇ τῆς πατρίδος ἡμῶν
Ζαγοράς γρ. 250 ἐκδοθὲν τῷ 1782 τὸν μῆνα Σεπτέμβριον.

Ἰωάννης Κωνσταντίνου Δημητρίου Μουρούζη Βοεβόδας καὶ ἡγε-
μῶν πάσης Μολδοβλαχίας.

Πᾶσαν μὲν ἀπλῶς ἐπιστήμην ἢ τέχνην καὶ τὰ περὶ ταύτας ἀγα-
θὰ τῆς φύσεως εὐμενεῖα, καὶ περιθάλλει ἐπιδιδόναι καὶ αὐξάνειν
καὶ καρποὺς εὐφορίας εὐκρασίᾳ καὶ τῇ τοῦ περιέχοντος ἀέρος λεπτό-
τητι, καὶ τὸναντίον ὑπὸ σμικρολογίας καὶ ἀμελείας ἐξίτηλον ἀπορ-
ρεῖν πᾶν εἴ τι ἀγαθὸν τοιοῦτον καὶ ὅπως φθίνειν καὶ σβέννυσθαι φθά-
νει, προτεθρυλλημένον ὡς αὐτόπιστον ἤδη καὶ ἀναμφίλεκτον. Τῶν
δ' ἐν αὐτοῖς ἀγαθῶν τὴν περὶ λόγους σπουδὴν καὶ παιδείας οὐκ ἐν
τοῖς μικροῖς τιθεμένην εἰδότες, οὐδὲ τῷ βίῳ οὖσαν ἀσυγτελή καὶ
ἠφελείας οὐ τοῖς τυχοῦσι τοῖς ὀρθῶς ταύτης μετιοῦσι παραίτησιν
ἀνθ' ὧν ἀεὶ καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι ταύτης ἐκ τῶν ἐνόητων καὶ τοῖς
ταύτης θιασώταις, ἐπὶ τὸ πολὺ προθύμως πειρώμεθα.

¹ Ἐκ ἀνωτέρω σ. 209, 6.

Ἐπει καὶ εἰς τὴν Ζαγοράν τῆς Δημοκρατίας, ὡς ἡμῖν ἀνήκεται, συνέστη ὁπωςοῦν συγκεκροτημένον σχολεῖον Ἑλληνικόν, πόρου μὲν τοῦ ἀποχρῶντος αὐτῷ ἀμοιβῶν, τῷ δὲ ἀκυμάντῃ τῆς ἡτύχου διαγωγῆς καὶ τῇ τῶν μαθητιῶντων προθυμίᾳ οὐκ ἀσύμφορον εἶναι δοκοῦν, συχνοῦν κἀνταῦθα πρὸ πολλοῦ εὐλοθότων τὴν καθ' ἡμᾶς ἡγεμονίαν ταύτην Ζαγοραίων ὑπερατείν, οὐ δεῖν ἔγνωμεν οὐδὲ τὸ Ἑλληνομουσεῖον τοῦτ' ἐπεριδεῖν, ἀλλὰ τῆς τοῦ γένους ἐπιδόσεως πάντοτε προμηθεύμεναι καὶ τῶν ἐκάσπε φοιτητῶν τὸ φιλόμουσον περιθίγοντες ἀποφαινόμεθα καὶ θεωροῦμεν διδασθαι κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἡμετέρας ἀθηναίας τῆς Μολδοβλαχίας τῇ διαλελυθείσῃ σχολῇ γρ. 250 ἐγγχειριζόμενα τῷ ἐκ μέρους τῆς Ζαγοράς ἀποκαθισταμένῃ ἐνταῦθα Ἐπιτρόπῳ τῆς διαλελυθείσης σχολῆς, ὑφείλοντι ἐξχποστέλλειν ἀσφαλῶς ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν Ζαγορᾷ ἐπιστάτας τοῦ αὐτοῦ σχολεῖου, διατάττοντας αὐτὰ ταῦτα καὶ χορηγοῦντας ὡς ἂν αὐτοῖς δόξοι ἐπωφελέστερον εἰς σύστασιν τῆς αὐτῆς σχολῆς, ἀξιοῦμεν καὶ τοὺς μεθ' ἡμᾶς τὴν ἡγεμονίαν ταύτην τῆς Μολδοβλαχίας διαδεχομένους ἀδελφοὺς ἡμῶν, εἰδότας ὅτι τὸ τὰ καλὰ προγεγονότα συντηρῆσαι οὐχ ἥττον τὴν ἀμοιβὴν περιποιεῖται τὸ αὐτὸ ἡμῖν ἔλεος καὶ ἀντίληψιν τῆς σχολῆς ταύτης ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ γένους καὶ τοῦ λοιποῦ ἐπικυρῶσαι καὶ ἐμπεδῶσαι, παρέχοντες τὰ ταχθέντα ἐτησίως, ἵνα κοινῇ πάντες ἀξιωθῶμεν παρὰ τοῦ μισθοδότου τῶν ἀμοιβῶν. Ταῦτα ἡμῖν ἀποφηνάμενοις ἀπολέλυται τὸ παρὸν ἡμέτερον ἀθηναικὸν χρυσόβουλλον ἐπὶ βεβαιώσει ἡμετέρᾳ σφραγίδι εἰς διγενεκήν ἀσφάλειαν.